

10 godina kaduceja, Asklepija, Hermesa i Medicinskoga fakulteta u Osijeku

Pavle Hegeduš

Grafički dizajner Osijek. Autor zaštitnoga znaka Medicinskoga fakulteta u Osijeku.

Prilog iz povijesti medicine

UDK 611/618:378.6:659126

Prispjelo: 21. listopada 2008.

Kako sam naslov daje naslutiti, ne radi se samo o rasponu od deset godina, već i o dodavanju matematičkih znamenki u obliku nula iza "slavljeničkoga broja". Radi se o dubljoj paralelnoj povijesti medicine i vizualnih komunikacija. Bez Asklepija, kaduceja i Hipokrata medicina vjerojatno ne bi imala današnji oblik. Bez njih ni današnji image, tj. zaštitni znak (logo) Medicinskoga fakulteta u Osijeku, ne bi bio "ono što jest". Dakle, u nastavku će biti riječi o povijesnim izvorima za dizajnersko osmišljavanje logoa ili logograma.

ASKLEPIJEV KADUCEJ (LAT. CADUCEUS)

Asklepije se u grčkoj mitologiji pojavljuje kao bog-otac liječništva. Asklepijev nasljednik u rimskoj mitologiji poznat je pod imenom Eskulap. Njihov povijesni pandan poznat je pod egipatskim imenom Imhotep. Današnji se simbol Asklepijevoga kaduceja sastoji od jedne zmije, ovijene glavom prema gore, oko vertikalnoga štapa. Zmija, genetski, "presvlači kožu", i ta se biološka činjenica reflektira u mitu o kaduceju kao mogućem simbol pomlađivanja, odnosno oživljavanja. Struktura znaka u raznim varijacijama figurira kao simbol ljekarnika i liječnika. Asklepijev se simbol, kao i Hermesov (Merkurov) štap, uz razna osporavanja, spominju pod zajedničkim imenom kaducej (lat. caduceus).

Mit o nastanku simbola navodi kako je Asklepije bio poučavan liječničkim vještinama i da je tajna njegova uspjeha bila u doziranju, odnosno proporcioniranju medikamenata. Izvorište "tajne" bilo je u krvi Gorgone-Meduze, koju mu je dala Atena. Lijeva vena Meduze bila je jaki otrov, a krv iz desne vene pokazala se ljekovitom i uskrisujućom. Razljučen Asklepijevom moći oživljavanja mrtvih, Zeus ga ošine gromom. Pouka je bila jasna; ni jedan se čovjek ne smije izjednačiti s Bogom prisvajajući "izvor života" ili "drvo života". Zeus je ipak shvatio važnost i značaj Asklepija, te ga je naknadno rehabilitirao stavivši ga na nebo kao zvijezde Zmijonosac.

Zmija, dakle, u ovoj amblematskoj konstrukciji nije iscjelitelj već lijek, a sama konstrukcija kaduceja načinjena je tako da se jednostavno može uzeti u ruke. Mitska struktura kaduceja, odnosno Zmijonosca ističe mjeru koju čovjek mora zadržati tražeći znanje. Traženje istine ne smije prijeći u oholost (taštinu) da se nosi s Bogom.

HERMESOV KADUCEJ ILI HERMESOV STAP

U grčkoj mitologiji Hermes je glasnik bogova, a u rimskoj mitologiji pandan mu je Merkur. Grafička struktura kaduceja ili Hermesova štapa sastoji se od dviju zmija glavom usmjerenih prema gore i simetrično ovijenih oko uspravnoga štapa s kupom. Na vrhu je ekstrapoliran simetričan par krila. Tragovi za konfiguraciju

potječu iz Mezopotamije i predstavljaju borbu dviju zmija, borbu suprotnih sila, koju će presuditi Hermes. Uspravni štap simbolizira prvobitnu toljagu koja se pretvorila u štap-žezlo (drvo života) simbol duhovne vlasti nad tijelom zmije. Zmijina taština (negacija duha) sipa svoj otrov u spasonosnu kupu. Ukročena i pokorena taština zmijski otrov pretvara u lijek. U mitu o Asklepiju i Hermesovom štapu odvija se cijela pustolovina liječništva. Istinsko ozdravljenje i uskrsnuće moguće je samo ravnotežom biološko-etičke komponente. Zdravlje je dakle prava mjera, a sam je kaducej simbol psihosomatske ravnoteže.

KADUCEJ MEDICINSKOGA FAKULTETA U OSIJEKU

Moderni kaducej, odnosno znak Medicinskoga fakulteta asimilira povijesna iskustva. Elementi mita udružuju se s elementima znanstvenih spoznaja. Nastaje višestruka asocijacija ideja. Praisuskonsko "drvo života" transformirano je u monogramsko-tipografsku, polivalentno otvorenu, linijsku strukturu, u splet akronima, tj. slova "M" i "F".

Monogramska struktura također je valencija (asocijacija) zmije koja sipa svoj otrov u spasonosnu kupu. Toplo-hladni, tj. crveno-plavi kontrast predstavlja ravnotežu suprotnih sila (adenin-timin). Monografska struktura također je asocijacija otvorenoga, razdvojenoga i jednostrukoga DNK-heliksa, uzorka, kojim se u procesu prepisivanja i translacije grade dva nova spiralna lanca.

Drvo života, kaducej i DNK kontinuitet su istoga rukopisa.

LITERATURA / REFERENCES:

1. Čovjek: velika ilustrirana enciklopedija. Zagreb: Mozaik knjiga; 2007.
2. Dreyfuss H. Symbol sourcebook: an authoritative guide to international graphic symbols. New York: McGraw-Hill; 1972.
3. Chevalier J, Gheerbrant A. Rječnik simbola: mitovi, sni, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske; 1983.

TEN YEARS OF CADUCEUS, ASCLEPIUS, HERMES AND FACULTY OF MEDICINE IN OSIJEK

Pavle Hegeduš

Graphic designer, Osijek. Author of the logo of the Faculty of Medicine in Osijek

As the title indicates, it is not only a ten-year period, but there are also zeroes behind a "celebratory number". Medicine and visual communications have a long common history. Without Asclepius, caduceus and Hippocrates medicine probably would not have today's form. Without them, today's image, i.e. logo of the Faculty of Medicine in Osijek, would not be "what it is". Therefore, we will further on talk about historical resources for the design of a logo or logogram.

CADUCEUS OF ASCLEPIUS

Asclepius appears in the Greek mythology as god - father of medicine. Successor of Asclepius in the Roman mythology is Eskulap. Their historical counterpart is known under the Egyptian name Imhotep. Today's symbol of Asclepius' caduceus consists of one snake, which with its head up entwines a vertical staff. Snake, genetically, "changes its skin", and that biological fact is presented in the myth about caduceus, as a possible symbol for rejuvenation, i.e. reanimation. Sign structure in different variations symbolises a pharmacist and a doctor. Symbol of Asclepius, as well as Hermes' (Mercury's) staff, with lots of disputing, is mentioned under a joint name caduceus.

Myth on how this symbol developed says that Asclepius was taught in medical skills and that the secret of his success was in dosing of medicines. The "secret ingredient" was Gorgon-Medusa's blood, given to him by Athens. Left vein of Medusa was a strong poison, and blood from right vein proved to be healing and reviving. Zeus was enraged because of Asclepius' power to bring dead to life again and therefore he struck him by lightning. The message was clear; no man can be equal to God holding a "source of life" or a "tree of life". Nevertheless, Zeus realized how important and significant Asclepius is; therefore he rehabilitated him by raising him in the sky as constellation Ophiuchus.

Therefore, a snake in this emblematic construction is not a healer but a cure, and the very caduceus construction is made in such manner that it can be hold in hands. Mythical caduceus structure, i.e. Ophiuchus denotes measure, which a man has to keep when searching for knowledge. Searching for truth must not turn into arrogance (vanity) and comparison to God.

CADUCEUS OF HERMES OR HERMES' STAFF

In the Greek mythology Hermes is the messenger of the gods, and in Roman mythology his name is Mercury. Graphic structure of caduceus or Hermes' staff consists of two snakes with their heads up, which are symmetrically entwined around a vertical staff. There is a symmetric pair of wings, which are placed on the top. Traces for configuration originate from Mesopotamia and present a fight between two snakes, fight between opposite forces, which will be judged by Hermes. Vertical staff symbolises original club, which turned into staff-scepter (tree of life), a symbol of spiritual authority over snake's body. Snake's vanity

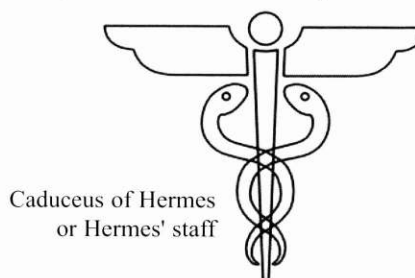
(spirit negation) pours its poison into a life-saving cup. Tamed and conquered vanity turns snake's poison into a cure. The whole adventure of medicine is told in the myth about Asclepius and Hermes' staff. True recovery and bringing back to life is possible only through balance between biological and ethical component. Health is a real measure, and caduceus is a symbol of psychosomatic balance.

CADUCEUS OF THE FACULTY OF MEDICINE IN OSIJEK

Modern caduceus, i.e. the logo of the Faculty of Medicine assimilates historical experience. Elements of the myth are combined with elements of scientific ideas, what results in multiple ideas. Primeval "tree of life" was transformed into monographic-typographical, polyvalent open line structure; into bunch of acronyms, i.e. letters "M" and "F".

Monograph structure is also a valence (association) of a snake, which pours its poison into a life-saving cup. Warm-cold, i.e. red-blue contrast presents a balance between opposite forces (adenine-thymine). Monograph structure is also an association of open, separated and single DNA-helix, a sample with which two new spiral chains are constructed in the process of copying and translation.

Tree of life, caduceus and DNA are products of the same source.

Caduceus of Hermes
or Hermes' staff

Caduceus of
Asclepius

Caduceus of the
Faculty of Medicine
in Osijek